

Tipsheet

Wat je als werkcoach écht moet weten

Cijfers, signalen en ervaringsverhalen tonen aan: we zijn er nog niet als gaat om de economische zelfstandigheid van vrouwen. Veel vrouwen bevinden zich in een financieel risicovolle positie. Zo zijn maar 52,9% van de vrouwen in Nederland financieel onafhankelijk. Verliezen vrouwen bij scheiding gemiddeld 25% aan koopkracht (bij mannen is dit 0,2%). Maar ook wanneer een partner komt te overlijden of bij het wegvallen van een vaste baan zijn de risico's op armoede- en schuldenproblematiek voor financieel afhankelijke vrouwen groot. Het financiële risico dat deze groep vrouwen loopt wordt door hen zelf en hun omgeving nog te vaak over het hoofd gezien. Bij vrouwen die zwanger zijn laten cijfers zien dat ruim 40 procent van alle vrouwen na de geboorte van hun eerste kind minder gaat werken of helemaal stopt met werken. Om te voorkomen dat deze vrouwen in een financieel afhankelijke positie belanden is het belangrijk om met deze vrouwen vanaf het begin het gesprek aan te gaan over hun arbeidswens, hun zorgen en of ze hier thuis het gesprek al eens over hebben gevoerd.

Werkcoaches spelen op lokaal en persoonlijk niveau een belangrijke rol. Op basis van de geleerde lessen, signalen en onderzoeksresultaten uit onze praktijkprogramma's, presenteren we deze tipsheet voor werkcoaches met belangrijke informatie en gesprekshandvatten voor een duurzame en succesvolle aanpak om de economische zelfstandigheid van zwangere en net bevallen vrouwen die bijstandsafhankelijk zijn te vergroten.

Gesignaleerde misverstanden

Misverstand

1

Vrouwen die niet werken, willen niet werken. Het is hun eigen keuze.

2

Traditionele rolpatronen zijn verleden tijd.

Realiteit

Veel vrouwen willen graag werken, maar weten niet hoe. Het missen van een (in Nederland) erkende opleiding, onzekerheid over de beheersing van de Nederlandse taal en de vaardigheden die ze bezitten, of simpelweg niet weten waar ze kunnen beginnen met het zoeken van werk of een opleiding, weerhoudt deze vrouwen om een eerste stap te zetten richting werk.

Zorgtaken liggen grotendeels bij vrouwen en die verantwoordelijkheid houdt hen tegen in het kiezen voor werk. Er zijn veel vrouwen die in hun eentje alle verantwoordelijkheid dragen wat betreft zorg voor kinderen, het huishouden en soms ook mantelzorg. Ze kunnen niet rekenen op steun van hun (ex-)partner of hebben weinig vertrouwen in hun (ex-)partner als het aankomt op zorgtaken of het huishouden en laten taken daardoor moeilijk los. Daarnaast geldt voor alleenstaande moeders dat zij uiteraard helemaal geen partner hebben om op terug te vallen.

Misverstand

3

Wel of niet werken is voor alle vrouwen een simpele keuze die ze kunnen maken door te kijken naar hoeveel geld ze nodig hebben.

4

Vrouwen kunnen terugvallen op hun omgeving.

Realiteit

Financieel kwetsbare vrouwen onderschatten of óverschatten vaak in hoeverre ze op de overheid kunnen rekenen voor financiële steun. Ze hebben niet altijd zicht op de (hoogte van) de toeslagen waar ze voor in aanmerking komen, of welke financiële tegemoetkomingen er zijn. Dit kan komen doordat hun partner hen hier geen inzicht in wil geven, maar we zien vooral dat vrouwen die financieel afhankelijk zijn van hun partner, vaak ongeveer weten wat het gezinsinkomen is, maar zich door de druk van zorg- en huishoudtaken niet verder willen of kunnen verdiepen in de financiële administratie van het gezin.

Het gebrek aan steun uit de omgeving en/of het hebben van een sterk sociaal netwerk zorgt ervoor dat het voor vrouwen lastig kan zijn om een stap te zetten richting werk. De druk vanuit de omgeving over wat een 'goede' moeder is, maar ook het feit dat vrouwen niet altijd terug kunnen vallen op hun eigen netwerk bemoeilijkt hun keuze om te kiezen voor werk. Vragen als: "Wat als ik direct moeten beginnen aan een baan en de kinderopvang is nog niet rond?" of "Wat als mijn kind ziek is en niet naar de opvang kan, terwijl de werkgever wel verwacht dat ik kom werken?" houden vrouwen tegen.

Gesprekshandvatten

Hoe kan je als professional het gesprek over de arbeidswens en (mogelijke) financiële risico's voeren met zwangere en net bevallen vrouwen die bijstandsafhankelijk zijn of dreigen te raken?

We kunnen pas waarborgen dat iedere vrouw een bewuste keuze kan maken over werk, wanneer we vrouwen meer bewust maken van hun belemmerende gedachten, zodat ze écht de vrijheid hebben om te kiezen. Een open en eerlijk gesprek voeren over deze thematiek vraagt om oefening en gesprekshandvatten. Zulke gesprekken kunnen niet alleen voor professionals maar ook voor de vrouwen soms spannend zijn. Daarom vind je hier tips en voorbeeldvragen waarmee jij tijdens je werk aan de slag kan.

1

BRENG DE HINDERNISSEN DIE VROUWEN ERVAREN OM AAN HET WERK TE GAAN SAMEN IN KAART

Er spelen verschillende belemmeringen bij vrouwen die de stap naar werk bemoeilijken. Het is belangrijk om hier aandacht voor te hebben, want (onbewuste) culturele normen, (onbewuste) belemmerende gedachten en praktische hindernissen zijn vaak van invloed op de arbeidswens en motieven van vrouwen om te werken. Het is daarom goed om bij de start van een traject mogelijke hindernissen en belemmeringen die vrouwen ervaren in kaart te brengen zodat je deze samen kan onderzoeken. Wij identificeren de druk vanuit de omgeving om voor de kinderen te zorgen, spookverhalen over het niet kunnen regelen van kinderopvang en het combineren van zorgtaken met werk als belangrijke belemmeringen voor vrouwen.

Tip! Treed vrouwen met een open vizier tegemoet en wees nieuwsgierig. Stel vooral openvragen (een vraag waar je niet met 'ja' of 'nee' op kunt antwoorden) en breng zo in kaart wat vrouwen tegenhoudt om aan de slag te gaan met hun arbeidswens.

WEES JE BEWUST VAN VERSCHILLENDE (CULTURELE) NORMEN EN MAAK DE VROUWEN DIE JE SPREEKT OOK BEWUST VAN DEZE NORMEN

Vaak hebben de vrouwen die je spreekt niet door dat hun situatie gevormd is door normen uit hun omgeving. Zoals de norm dat vrouwen voor de kinderen zorgen (en mannen voor het inkomen). Dit kan ervoor zorgen dat vrouwen het spannend vinden om met hun omgeving over hun arbeidswens in gesprek te gaan. Of hun kinderen niet naar de kinderopvang willen brengen, omdat ze bang zijn wat hun omgeving daarvan vindt. Vraag daarom goed door hoe mensen in hun omgeving dingen zoals de werk-zorgverdeling geregeld hebben. Is dat hetzelfde of juist anders? Wat vindt zij daarvan? Wat vindt haar omgeving daarvan? Hoe zou haar omgeving erover denken als zij het anders wilt regelen?

Tip! Taboes en/of aannames zijn regelmatig niet gebaseerd op echte situaties of eigen ervaringen. Het is belangrijk dat vrouwen hier zelf achter komen. Wanneer een vrouw een bepaalde algemene overtuiging heeft, is het dan ook goed om naar echte voorbeelden te vragen:

- Kun je een voorbeeld geven van...?
- Zoals wanneer?
- Wat moet ik me daarbij voorstellen?

Tip! Met bewijsvragen vraag je door naar de redenen en argumenten voor wat wordt gezegd. Veel overtuigingen zullen gebaseerd zijn op een bepaald gevoel, dus het is interessant om erachter te komen of deze overtuigingen ook op iets concreets gebaseerd zijn. Een deelnemer hoeft natuurlijk geen letterlijk bewijs aan te leveren, maar je kunt hiermee wel beter begrijpen waarom iemand iets vindt. Daarnaast laat dit de deelnemers zelf ook nadenken over waarom ze iets vinden, terwijl ze dat misschien nooit eerder bewust hebben gedaan. Je zet daardoor een kritisch denkproces in gang.

- Waarom denk/vind je dit?
- Waarop is je mening gebaseerd?
- Kun je dit beargumenteren?

3

MERK JE OF GEEFT DE VROUW AAN DAT ZE HET SPANNEND VINDT OM OVER HAAR ARBEIDSWENS TE PRATEN?

Neem dan de tijd om samen haar gedachtes te relativieren. Vraag haar eens waarom ze het spannend vindt. Wat zijn drempels die ze over moet om haar arbeidswens te uiten? Met wie zou ze haar arbeidswens willen bespreken? Wat denkt ze dat die persoon vindt van haar arbeidswens? Waarom denkt ze dat? Is dit gezegd of is het een aanname die ze doet? Denk daarbij ook samen na over welke steun zij van iemand uit haar omgeving nodig heeft om deze stap te maken.

Tip! Stel samen open vragen op, die ze kan stellen om te testen of diegene ook echt zo denkt over haar arbeidswens, zoals "Wat zou je ervan vinden als...".

4

VRAAG DE VROUWEN OM NA TE DENKEN WAAROM IEMAND WIL WERKEN

Niet iedere vrouw die je spreekt wilt werken. Het kan zijn dat zij geen zicht heeft op de sociaal-emotionele of financiële motieven om te gaan werken. Toch is het wel goed om haar actief na te laten denken over redenen waarom iemand wel aan het werk wil. Laat haar bijvoorbeeld 5 redenen bedenken. Bij het bespreken van haar antwoorden is het belangrijk om door te vragen en het persoonlijk te maken. Welke van deze motivaties zouden voor haarzelf kunnen gelden? Vraag hier ook goed door naar de persoonlijke situatie van de vrouw. Weet zij hoe ze er financieel voor staat?

Sommige vrouwen hebben al een duidelijke arbeidswens. Ga dan met haar aan de slag om haar eigen persoonlijke motieven op papier te zetten. Vraag haar om de 3 belangrijkste redenen op te schrijven. Vraag vervolgens van wie zij steun nodig heeft om dat te doen.

Tip! Vindt iemand het moeilijk om motieven te bedenken? Deel dan ook jouw eigen redenen om te werken. Bijvoorbeeld: eigen inkomen, persoonlijke ontwikkeling, sociale contacten etc.

5

VRAAG NAAR ALTERNATIEVEN

Vrouwen blijven vaak vastzitten in de (praktische) hindernissen en belemmeringen die ze zien. Om iemand te stimuleren om verder te denken, kun je diegene vragen of ze ook heeft nagedacht over alternatieve meningen of adviezen:

- Heb je ook aan andere opties gedacht?
- Welke opties heb/had je nog meer?
- Wat zou jou overtuigen van het omgekeerde?
- Wat zou je ervan vinden als iemand het niet met je eens is?
- Zou je dit met iets anders kunnen vergelijken?

Let op! Deze vragen stel je niet om een deelnemer te overtuigen van jouw mening, je helpt ze hiermee verder denken en een andere kant in te zien.

6

PROBEER JE EIGEN MENING UIT TE STELLEN

Soms kunnen vrouwen dichtslaan als ze merken dat jij anders over het onderwerp denkt dan zij. Probeer ze daarom met een open vizier te benaderen. Om dit te kunnen doen is het goed om je bewust te zijn van je eigen kennis – of dat wat je denkt te weten en vinden, en dit aan de kant te zetten. Geef de vrouwen de ruimte om hun verhaal en mening te delen en vraag naar verduidelijking. Dit kun je doen door vragen te stellen die beginnen met “Wat vind jij ervan als...”. “Hoe denk jij over...”. Stel je mening altijd uit en let bij je reacties op je non-verbale communicatie.

Tip! Onderzoek je eigen normatieve bril. Door je bewust te zijn van je eigen normen, kun je sneller merken wanneer je een mening hebt over een gespreksonderwerp en kun je deze bewust uitstellen. Neem een moment om voor jezelf uit te schrijven hoe je over werk denkt. Denk bijvoorbeeld aan hoe de volgende onderwerpen invloed kunnen hebben op jou en dus ook op je mening: sekse, opvoeding, culturele achtergrond, seksuele voorkeur, omgeving, levenspad/ervaringen, je politieke kleur.

7

WEES NIET BANG OM JOUW PERSOONLIJKE VERHAAL ALS KRACHT IN TE ZETTEN

Belangrijke drempels die vrouwen nog ervaren om aan het werk te gaan, zijn hun zelfvertrouwen en de angst dat ze niet uit hun situatie kunnen komen omdat ze niet weten waar ze moeten beginnen. Wij merken dat het inzetten van je eigen verhaal of een soortgelijke casus van een vrouw die jij geholpen hebt kan helpen met het vergroten van het zelfvertrouwen van deze vrouwen.

Heb jij ook ooit in eenzelfde soort situatie als de vrouw gezeten? Ben jij bijvoorbeeld een tijdje werkloos geweest? Of heb je ooit een vrouw die in een zelfde soort situatie zat geholpen? Wees dan niet bang om dit te delen. Het kan ervoor zorgen dat de betreffende persoon jou ziet als een gelijke of iemand die haar kan helpen. We zien dat vrouwen behoefte hebben aan positieve rolmodellen waarin ze zich kunnen herkennen. Vaak zullen de vrouwen uit interesse zelf gaan vragen hoe het jou gelukt is om uit jouw situatie te komen.

Tip! Schrijf voor jezelf de rode draad van jouw verhaal uit. Goed om te bedenken: wat waren jouw belangrijkste motieven om weer aan de slag te gaan? En hoe ben jij begonnen? Bedenk hierbij goed wat je wel en niet wilt delen.

In het kort: van welke dialoogvaardigheden moet je je als professional bewust zijn?

1. Open vragen stellen;
2. Open vizier en nieuwsgierigheid staan centraal;
3. Bewustzijn van je eigen normatieve kader;
4. Het opschorten van je eigen mening;
5. Persoonlijke verhalen of casussen inzetten.

